

AĞIZ TEMİZLİĞİNİN ÖNEMİ

*Eûzübillâhimineşşeytânirracîm. Bis-
millâhirrahmânirrahîm.*

*el-Hamdülillâhi rabbi'l-âlemîn hamden
kesîran tayyiben mübâreken fîh. Kemâ yen-
beğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ves-
Salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ Muhamme-
din ve alâ âlihî ve sahibihî ve men tebi'ahû bi-
ihsânin ecmaîn.*

a. Ağızlarınızı Temizleyiniz

Emmâ ba'dü;

*Fe-kale resûlullah sallallahu aleyhi ve
sellem;*

طَيِّبُوا أَفْوَاهَكُمْ فَإِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طَرِيقُ الْقُرْآنِ

*Tayyibû efvâheküm fe-inne efvâheküm
tarîkü'l-Kur'an.*

Peygamber Efendimiz metnini okuduğum
bu kısa hadîs-i şerîfte bize ağız temizliğini em-
rediyor. Buyuruyor ki;

*Tayyibû efvâheküm. “Ağızlarınızı hoş ey-
leyiniz, temizleyiniz.”*

Sebep olarak da buyuruyor ki;

Fe-inne efvâheküm tarîkü'l-Kur'an.
“Çünkü ağızlarınız Kur'an'ı okuma yoludur.”

Kur'ân-ı Kerîm ağızdan çıkıyor. Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın kelamı, binaenaleyh ağızınızı hoş ve temiz eyleyiniz.

Tahhirû, “temizleyiniz” buyurmamış; *tayyibû*, “ağızınızı hoş tutunuz, pak, iyi tutunuz” buyurmuş.

Bu maddî bakımdan ağızın misvaklanması çalkalanması temizlenmesi mânasına gelir. Zaten misvak kullanmanın çok büyük sevabı var.

“Misvakla kılınan namaz misvaksız kılınan namazdan yetmiş kat daha sevaplı!”

Eğer misvaklanıp geldiyseniz ağızı temizlediği için namazı misvakla kılan, misvaksız kılından yetmiş kat fazla sevap aldı. Ağız temizliği var.

Ağız temizliği misvakla olur.

Misvak yerine diş fırçası olur mu?

Olur. Çünkü o da temizliyor. Fırça da temizliyor misvak da temizliyor. Mühim olan ağız temizlemek. Fakat misvakın bilim adamlarının inceledikleri, çıkarttıkları birtakım özellikleri

var: Misvak mikrop öldürücü özelliğe sahip. Fırçada o özellik yok! Fırça mikrobu tutuyor, muhafaza ediyor; hele domuz kılından yapılmış fırçaysa!

Kılların içi deliktir.

Biliyor muydunuz?

Bakmadınız tabii! Bakanlar söylüyorlar ki kılların içinde kıl kanalı denilen kılın beslenmesine yarayan bir boşluk var. İşte o boşluğa mikroplar yerleşiyor, mağaraya kurtların girip de barındıkları gibi yuvalanıyor.

Onun için hayvan kılından yapılmış olan fırça kesinlikle kullanılmamalıdır. Hem sıhhî bakımdan iyi değil hem de o hayvan domuz olduğundan uygun değil, kesinlikle!

“Bu domuz kılı mı?”

“Domuz kılı.”

Hemen;

“Hayır, ben bunu istemiyorum!” diyeceksiniz.

Öbür fırçalar temizlik işini gördüğünden misvak gibi ağız temizlediğinden o da olur.

Hatta Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

الأَصَابِعُ تَجْرِي مَجْرَى السِّوَاكِ

el-Esâbiu tecrî mecre's-sivâk. “Misvak olmadığı zaman parmaklar da misvak yerine geçer.”

Ağzını parmağıyla temizlediği zaman da ne olur?

Ağız temizlendiği için parmaklar da misvak yerine geçer, diyor. Demek ki mühim olan ağız temizliği. Yalnız burada üzerine bastırarak söylemem gereken bir şey daha var:

Kıl fırçayı kullanmayacak! Öteki düz fırçada herhangi bir temizleyicilikten başka özellik yok! Ama misvakta temizlemekten ayrı mikropları öldürme özelliği var. İlaç, misvak aynı zamanda antiseptik olduğundan mikrop öldürücü olduğundan ilaç! Ağız temizleyici ve mikropları öldürücü olduğundan misvak kullananların dişlerinde, diş köklerinde, diş etlerinde başkalarında olan hastalıklar olmuyor.

Ben dişlerimi yaptırmaya gittiğim zaman Ankara'daki diş doktoru bana söylemişti:

“Ahalinin yüzde doksanda diş kökü iltihabı vardır.” dedi. Yüzde doksan! Adı da *piyore* hastalığı diye söyledi.

Dişin kökü iltihaplanıyor, çıkabilecek durumda oluyor. Bu *piyore* hastalığı misvak kullananlarda olmuyormuş. Çünkü antiseptik olduğundan mikropları, hastalık yapan o küçük canlıları öldürdüğünden misvak kullananların daha iyi bir şey yaptığı muhakkak! Aynı zamanda ağızlarını ilaçlamış oluyorlar. Bu maddî temizlik oluyor!

Peygamber Efendimiz misvaktan başka bir şey kullanır mıydı?

Evet, Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve selem* dişler arası için kürdan yerine geçen çubuklar da kullanmıştır. Bazen insanın dişlerinin arasında et parçaları veya maydanoz gibi kabuklu şeyler kalıyor. Onların da ayıklanması var, Peygamber Efendimiz onu da yapmış.

Bir de ağızın “taharetlenmesi” demeyip de *tayyîb* edilmesi!

Tiyb: Hoş kokulu veya hoş hâlli olması.

Ağıza karanfil gibi, nane gibi güzel kokulu şeyler almak mânâsına da gelebilir. Karanfil güzel kokar, nane güzel kokar.

Nanenin [Avustralya’daki] adı ne?

Mentol, mint.

Nane *mint*, nane yağlı olan şeye de *mentol* diyorlar. Mentollü mendil, mentollü diş macunu vs. O da ağızda bir güzel koku veriyor. Tabi daha başka güzel koku veren şeyler vardır.

b. Karanfil

Bir de ağzın başka türlü temizlenmesi nasıl olur?

Karanfil. Karanfil de hem güzel koku veriyor hem de karanfil yağı doktorların diş tedavisinde kullandıkları bir yağdır. Pamuğu karanfil yağına batırıyorlar, oydukları dişin içine koyuyorlar. Diyorlar ki;

“Şu kadar zaman sonra buraya gel. Bunun içine dolgu yapacağım.”

Orada mikroplar ölsün diye o pamuğu koyuyor, karanfil yağına batırıp koyuyor. Karanfil yağı mikropları öldüren, o küçük canlıları öldüren kıymetli bir şey; hem de ağza güzel koku veriyor.

Hatta nazımın geçtiği bir diş tabibinden onun kullandığı o karanfil yağını aldım. Çünkü;

“Senin bu karanfil yağı halistir, benim esansçıdan aldığımda belki katık vardır. Seninki tıbbî olduğundan sağlamdır...” dedim.

“Al hocam.” dedi.

Karanfil çok güzel kokuyor. Karanfil kokusu bir, şebboy kokusu iki. Şebboy zaten karanfilin amcazâdesi, onlar birbirleriyle akraba. Şebboy da çok güzel kokar.

“Ağzı güzel kokulamak...” mânasına da gelebilir.

“Misvaklanmak, güzel kokulanmak...”

“Oruçluyken insanın ağzı kötü kokuyor hocam...”

Oruçluyken ağzının kötü kokması oruçtan dolayı olduğundan Allah onu seviyor. Peygamber Efendimiz;

“Oruçlunun ağzının kokusu Allah indinde misk kokusundan daha iyi!” diye bildiriyor. Çünkü oruçtan oldu. Oruçtan olunca o ağız kokusu [kötü] değil. Ama ağzın sünnete uygun olarak misvaklanmamasından oluyorsa doğru değil!

Müslüman'ın ağızı tertemiz olacak. Çalkalayacak. Şimdi bir de ağız [sıvısı] var. Almanca'sı *Mundwasser*, İngilizce ne diyorlar bilmiyorum. Ağza alıp çalkaladığı zaman ağızda çok güzel koku kalıyor. Hem de [temizliyor]. Böyle bir şey de olabilir.

Üçüncüsü;

Ağzın *tayyîb* olması, hoş olması ne demek?

Kötü laf söylememesi! Ağızdan küfür, galiz kelimeler, ağır çirkin kelimeler çıkmayacak. Böyle şeyler olmayacak. Bu da ağzın temiz olmasının mânevî tarafı.

“O adamın ağızı çok pistir, ağızı bozuk...” ne demek?

“Açıyor ağzını, yumuyor gözünü, kalaylıyor herkesi...” demek. Öyle de olmayacak! Çünkü bu ağız, bu dil o çirkin sözleri söylemek için yaratılmadı. [Temiz ağıza] Kur'an yakışır da çirkin sözün müslümanın ağızından çıkması uygun olmaz.

Üç temizliğe de hepsine de dikkat edelim!

Çünkü ağız Kur'an okuma yoludur. Ağızın her yönden temiz olması lazım. Hem misvaklanması hem hoş kokulu olması hem de çirkin sözler çıkmaması! Kırıcı, kalp kırıcı sözler filan çıkmaması. Evet, Peygamber Efendimiz böyle buyurmuş. İnşallah bundan sonra dikkat edelim.

c. Müslüman Temizliğine Dikkat Etmeli

“Hocam ağız kokusuna dikkat edelim de koltuk altı kokusuna dikkat etmeyelim mi?..”

Bazısının koltuk altı on yıllık erkek tekenin kokusundan daha beter kokuyor. Otobüste elini kaldırıp da tuttu mu gömleğinin altından kılları mısır püskülü gibi, koltuğunun altını temizlememiş. Delikanlı koşmuş, terlemiş, kurumuş vs. Oradan bir koku çıkıyor ki otobüsün şoförü neredeyse bayılacak! Yolcular neredeyse aşağı inecek!..

Ne yapmak lazım?

Koltuk altlarının kazınması lazım.

Netfü'l-idt derler, koltuk altlarındaki kılların izale edilmesi lazım. Çünkü koltuk altında kıllar oldu mu pislik olur, pislik olmaması lazım. Bir de şimdi güzel bazı maddeler var.

Sürüyorsun, orayı kokutturmuyor. Ona da dikkat etmek lazım.

Tabii müslümanın temizlik yönünden tırnaklarına dikkat etmesi lazım. Ayak tırnaklarına, el tırnaklarına dikkat etmesi lazım.

Başka neye dikkat etmesi lazım?

Çok mühim olan küçük ve büyük ihtiyacını, hacetini gördükten sonraki temizlik! Bu çok önemli! Küçük ve büyük ihtiyacını gördükten sonraki temizlik çok önemli! Çünkü namaza tesir eder. O temizlik orada olmazsa namaz olmaz! Taharetsiz namaz olmaz! Onun için hem küçük abdest ihtiyacını gördükten sonra hem de büyük abdest ihtiyacını gördükten sonra çok güzel temizlenmesi lazım ve bunu öğretmek lazım. “Müslüman tertemizdir, aman tertemiz olsun!” diye küçükten öğretmek lazım.

عَائِدُ الْمَرِيضِ فِي مَخْرَفَةِ الْجَنَّةِ
فَإِذَا جَلَسَ عِنْدَهُ غَمَرَتْهُ الرَّحْمَةُ

Âidü'l-marîdi fî mâhrefeti'l-cenneti fe izâ celese indehû ğamerathü'r-rahmetü.

Aşere-i Mübeşşere'den Abdurrahman b. Avf *radiyallahu anh*'ten rivayet olunmuş. Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve selem* diyor ki;

“Hastayı ziyaret eden, hasta ziyaretine giden kimse cennetin bahçesinde demektir.”

Fî mâhrefeti'l-cenneti. “Cennet bahçesinde demektir.”

Hasta ziyaretine çok dikkat etmek lazım. Özellikle cuma günleri hasta ziyaretine gitmeye gayret etmek lazım. Başka zaman da hasta olan bir kardeşi hemen yoklamalı, hâlini hatırını sormalı.

Fe izâ celese indehû ğamerathü'r-rahmetü. “Hastanın yanına oturduğu zaman ziyaret edeni rahmet gark eder, her tarafını kaplar.”

Neden?

Hastanın yanına oturdu. Hasta ziyaret ettiği için Allah taltif ediyor, Allah'ın rahmeti onu her yönünden kuşatır. Hasta ziyaret eden kimse rahmetine sarılır, rahmetinin ortasında kalır. Hastaların hastanede ziyaretçiyi nasıl

gözlediğini bir bilerseniz... Hasta olduysanız bilirsiniz. Hasta gelmeyince nasıl mahzun olduğunu bir bilerseniz, nasıl içlendiğini ağladığını bilerseniz... Onun için hasta ziyaretine de dikkat edelim.

Mü'minin mü'mine karşı vazifeleri arasında; "Selam verdiği zaman selamı alınır, hastalandığı zaman ziyaretine gidilir, öldüğü zaman cenazesine gidilir." deniliyor.

Hasta ziyaretinde aslanan mü'minin mü'mine karşı olan vazifesi. Ama kâfire karşı gittiği zaman [da olabilir].

Kâfire tabii neden gidiyor?

Komşuluktan, tanışıklıktan oluyor. İslâm ahlakının güzelliğini göstermiş oluyoruz. O da faydalı bir şey! Yalnız aslanan müslümanın müslümana ziyareti.

عَالِمٌ يُنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ

Âlimün yüntefe'u bi-ilmihî hayrün min elfi âbidin.

d. İlminden Faydalanılan Alim, Bin Âbiddenden Daha Hayırlıdır

Hız. Ali *radıyallahu anh'*ten, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Âlimün yüntefe'u bi-ilmihî. “Bir alim kişi ki ilminden istifade olunuyor, istifade ediliyor.”

Alim konuşuyor, yazıyor, vaaz ediyor; ilminden istifade olunuyor.

Hayrün min elfi âbidin. “Böyle bir alim, bin tane âbiddenden daha hayırlıdır, daha kıymetlidir.”

Âbid ne demek?

“Kendini ibadete vermiş insan” demek. Çekilmiş bir kenara; namaz kılıyor, Kur'an okuyor, tesbih çekiyor, ibadet ediyor, ibadet ediyor, ibadet ediyor... Böyle insana âbid derler. Mesleği ibadet etmek gibi olmuş. Ekseriyetle vakti ibadetle geçiyor. Nice nice namazlar kılıyor, tesbihler, Kur'anlar; çalışıyor çalışıyor, ibadet yapıyor. İbadetin çeşitlerini yapıyor.

“Alim bin tane âbiddenden daha hayırlıdır!”

Çünkü başkalarına ilim öğretiyor. Âbid, sevabı kendisi kazanıyor. Namaz kıldıkça sevap kazanıyor. Kur'an okudukça sevap kazanıyor...

Ama alim başkalarına da fayda veriyor. İliminden başkaları istifade ediyor. Bize söylediği zaman dinleyenlerden bir tanesi o sözü tutsa hem o sözü tutan kimse sevap kazanıyor hem de o sözü o alim söylettiği için o alim sevap kazanıyor. Onun için alimin sevabı sonuç itibariyle çok fazla oluyor. Yetiştirdiği talebelerin, öğrettiği kimselerin yaptığı hayır hasenât ibadet ve taatlerden dolayı çok sevaplar kazanıyor.

İmam Buhârî gibi, Hocamız Ahmed Ziyâüddîn-i Gümüşhanevî gibi -onun kitabını okuyoruz- İmam Gazâlî gibi kitapları her kütüphanede, her evde, her kitaplıkta bulunan kimseler. Onların kabirlerine her an dünyanın her yerinden nehirlerle Niagara Şelalesi'nden Superior Gölü'nün suları elli metreden aşağı akıyor gibi güldür güldür sevaplar akıyor!

Onun için evlatlarımızı alim yetiştirmeye gayret edelim! Bildiklerimizi başkasına öğreteli, Allah bizi de alim sınıfında yazsın!

Bir de kırk hadis öğrenip kırk hadis ezberleyip bellerse Allah o kimseyi alimler sınıfında hasredecek! Kırk hadisi de belleyiverin mübarekler yahu! Biraz dişinizi sıkın! Toowoomba'da yarış yaptık da yarışanlar çok az oldu. Kırk hadisi de ezberleyiverin!

Allah hepinizden razı olsun.

el-Fâtîha!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

1 Zilka'de 1421 / 26.01.2001

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

